

Aluksi

Suomalainen peruskoulu ja koulutuksemme yleensäkin voi pysyä maailman parhaiden joukossa vain uudistamalla jatkuvasti ja seuraamalla tämän ajan ja tulevaisuuden merkkejä. Se mikä oli hyvää vain parikymmentä vuotta sitten, ei ehkä edustakaan enää tämän ajan oppimista. Globalisaatio, informaatioteknologia, tiedon nopea uusiutuminen, tasa-arvoistuminen ja työmarkkinoiden muuttuminen ovat sellaisia kulttuurisia muutostekijöitä, joiden vaikutus koulutukseenkin on selvää. Tätä kirjaa ei ole tarkoitettu pelkästään hyvän nykykoulutuksemme kritiikiksi vaan enemmänkin kannustamaan välttämättömään uusiutumiseen. Painopisteenä ovat etenkin viihtymiseen ja motivaatioon liittyvät tekijät. Tarkoituksemme on käsitellä oppimista muun muassa niin, että opettajien koulutustarpeet tulevat esiin. On selviö, että opettajat eivät voi toteuttaa uudenlaista opetusta, jos heille ei ole annettu siihen työkaluja koulutuksen kautta.

Suomalaisen peruskoulun ja koulutusjärjestelmämme menestystarina ei ole suoraviivainen. Kansainvälinen vertailu nosti suomalaisen peruskoulun maailman mallijärjestelmäksi 2000-luvun alussa, juuri kun meillä oli käynnissä kriittinen peruskoulukeskustelu. Viimeaikaiset tulokset niin kansainvälisissä kuin kansallisissa tutkimuksissa ovat osoittaneet, että sekä oppimistulokset että varsinkin koululaistemme asenteet ovat kääntyneet huonompaan suuntaan. Helsingin yliopiston Koulutuksen arviointikeskus toteutti keväällä 2012 laajan valtakunnallisen oppimaan oppimisen arvioinnin, jonka kohderyhmä olivat yhdeksäsluokkalaisten. Arvioinnin raportti on kiinnostavaa ja haastavaa luettavaa. Viimeisimmät PISA-tulokset vahvistavat myös osaltaan seuraavia johtopäätöksiä:

”Muutos vuodesta 2001 vuoteen 2012 on huomattava. Oppilaiden osoittaman osaamisen taso on laskenut huomattavasti –. Arvioinnin tulokset viittaavat siihen, että käynnissä on laajempi ja juuri nuorten elämään erityisen vahvasti vaikuttava kulttuurinen muutos. Koulun merkitys nuorten elämässä näyttää heikentyneen, ja koulun edustamien yhteiskunnallisten odotusten hyväksyminen näyttää olevan sen seurauksena aiempaa vahvemmin yhteydessä nuorten kotitaustaan. Koulu joutuu pakostakin kilpailemaan nuorten itse valitsemien harrastusten, sosiaalisen median ja Internetin kautta aukeavan rajattoman tiedon ja viihteen kanssa.”
(Hautamäki ym. 2013, 8.)

Koulutuksemme arvioinnissa on viime aikoina kiinnitetty entistä enemmän huomiota oppilaisiin. Aiemmin hyvät kansainväliset koulutuksen arviointitulokset selitettiin pitkälti oppilaista riippumattomilla syillä eli esimerkiksi korkeatasoisella opettajankoulutuksella sekä sillä, että meillä koulua eivät sido tiukat säännökset. Nyt, kun tulokset ovat heikentyneet, on alettu pohtia sisäistä motivaatiota, oppimisen merkityksellisyyttä ja koulussa viihtymistä oppilaan kannalta. Tähän näkökulmaan myös tämä kirja nojautuu.

Tekijät ovat saaneet tukea kirjan kirjoittamiseen Suomen tietokirjailijat ry:ltä.

Sipoossa elokuussa 2014

Rauno Haapaniemi ja Liisa Raina